

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Katja Saranka
Planhandläggare
010-2233289
katja.saranka@lansstyrelsen.se

Yttrande

1(8)

2020-09-30

402-6448-2020

Uppsala kommun
Plan- och byggnadsnämnden

plan-byggnadsnamnden@upsala.se

Samråd om detaljplan för Södra Storvreta etapp1, Uppsala kommun, Uppsala län

Redogörelse för ärendet

Kommunen har översänt rubricerat detaljplaneförslag för samråd enligt 5 kap 11 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL, samt samråd om undersökning enligt 6 kap 6 § miljöbalken.)

Syftet med planförslaget

Syftet med detaljplanen är att möjliggöra nya bostäder och skolor i Södra Storvreta samt andra verksamheter, en ny huvudgata genom området ska knyta ihop Storvreta med bostadsområdet i Fullerö. Planområdet är cirka 35 hektar stort.

Överensstämmelse med översiktsplanen

För planområdet gäller den *Fördjupade översiktsplanen för Storvreta* (FÖP Storvreta, 2012). Markanvändningen överensstämmer med översiktsplanens intentioner för området. Däremot hade länsstyrelsen avvikande mening vad gäller planförslagets påverkan på kulturmiljön, vilket innebär att aspekten kulturmiljö ska belysas särskild i kommande detaljplaner. Länsstyrelsen framförde bland annat att det finns betydande risker för skada på riksintresset i och med nyttillskott av bebyggelse och handelsområden.

Undersökning

Kommunen har bedömt att med utgångspunkt i miljöbedömningsförordningen 5§ (2017:966) att det finns inga omständigheter som talar för att detaljplanens genomförande innebär risk för betydande miljöpåverkan. Länsstyrelsen delar inte kommunens bedömning utan anser att rubricerad detaljplan kan antas medföra sådan betydande miljöpåverkan som avses i 6 kap. 3 § miljöbalken.

Länsstyrelsen grundar sin bedömning ur en kulturmiljösynpunkt och anser att ett genomförande av detaljplanen innebär påverkan på fornlämningar som är skyddade enligt kulturmiljölagen 2 kap. Planområdets läge är känsligt ur kulturmiljösynpunkt och det finns risk för påtaglig skada på riksintresse för kulturmiljövården.

Frågor som bevakas av Länsstyrelsen enligt 11 kap 10 § PBL

Riksintresse för kulturmiljövård

Delar av planområdet gränsar till riksintresset för kulturmiljövården Gamla Uppsala samt Fyrisåns och Björklingeåns dalgångar (C30). Riksintresset utgör en centralbygd som

2020-09-30

402-6448-2020

under järnålder växte fram kring Gamla Uppsala och längs åarna från norr. Förutsättningarna var vattenkontakten med Mälarbäcken och god tillgång på betesmarker för jord och odling. Centralbygden är av stor betydelse för rikets historia med kontinuitet sedan bronsåldern och med politiskt centrum under forn- och medeltid.

Ett utpekad riksintresse ska ha kvar sin läsbarhet så att det även i framtiden ska vara möjligt att förstå och uppleva fornlämningarna och kulturmiljöerna i sina sammanhang. Avgörande för riksintressets läsbarhet är de storskaliga landskapselementen. Det aktuella riksintresset karaktäriseras av åarnas öppna, flacka vidsträckta dalgångar med omgivande högre skogsklädda moränmarker.

Länsstyrelsen hade även avvikande mening när det gällde planförslagets påverkan på kulturmiljön i sitt granskningsyttrande över den *Fördjupade översiktsplanen för Storvreta* (FÖP Storvreta, 2012). Detta innebär att aspekten kulturmiljö ska belysas särskild i kommande detaljplaner. Länsstyrelsen framförde bland annat att det finns betydande risker för skada på riksintresset i och med nytillskott av bebyggelse och handelsområden.

Utbyggnaden av E4:an har kraftigt reducerat läsbarheten av riksintresset som en sammanhängande kulturmiljö. Därefter redan tillkomna och beslutade detaljplaner i området har inneburit en kumulativ påverkan på riksintresset. Utrymmet för ytterligare exploateringar har därför minskat, det vill säga att tidigare negativ påverkan har minskat utrymmet för ytterligare negativ påverkan.

Länsstyrelsen bedömer att det finns en risk att aktuell detaljplan kommer att ytterligare försvaga riksintressets karaktärsdrag och därmed en risk för påtaglig skada på riksintresset. Skaderisken är avhängig påverkan på utblickar, siktlinjer och läsbarhet, samt kumulativ påverkan. Kommunen framför i planbeskrivningen att hänsyn har tagits till närheten till riksintresset genom att bebyggelsen i planområdets västra ytterkanter utformas gles och i mindre skala, samt att naturområden med brynvegetation sparas för att minska upplevelsen av området från nordväst och från riksintresset. Påverkan på riksintresset har emellertid inte beskrivits eller illustrerats närmare och länsstyrelsen kan därför inte utifrån samrådsunderlaget bedöma hur riksintresset påverkas av ett genomförande av detaljplanen.

Länsstyrelsen anser att frågan om påverkan på riksintresset för kulturmiljövården ska hanteras inom en MKB. För att förtydliga påverkan ska i MKB:n illustreras hur ett genomförande av detaljplanen påverkar utblickar, siktlinjer och läsbarhet. I MKB är det även viktigt att den kumulativa påverkan på riksintresset beskrivs. Med detta avses en beskrivning av den sammantagna påverkan på riksintresset som ny E4 och därefter beslutade detaljplaner medfört, samt den påverkan som den aktuella detaljplanen medför.

Miljö kvalitetsnormer (MKN) – vatten

Länsstyrelsen vill belysa att det gäller ett icke-försämringskrav för MKN för vatten, oavsett status. För vattenförekomster där status är sämre än god räcker det inte med att en verksamhet inte försämrar, utan verksamheten måste också ge förslag till konkreta åtgärder som kan leda till en förbättring i status.

Länsstyrelsen gör bedömningen att dagvattenhanteringen som beskrivs i dagvattenutredningen är tillräcklig för att följa MKN för ytvatten.

Förebningsberäkningarna är baserade på ett visst mått rening (åtgärdsstorlek)

genom de åtgärderna som föreslås i dagvattenutredningen: en systemlösning där fyra stycken sedimentationsdammar som är dimensionerade efter delavrinningsområdesstorlek som kompletteras med regnbäddar för lokalt omhändertagande av dagvatten (LOD). Dessa åtgärder behöver genomföras för att säkerställa att MKN följs.

Prioriteras åtgärder i dagvattenutredningen bort behöver föroreningsberäkningarna och bedömd miljöpåverkan göras om för att spegla de nya förutsättningarna. Föroreningsberäkningarna i tabell 6–1 och 6–2 i dagvattenutredning visar tydligt att MKN endast kommer att kunna följas om systemlösningen med både sedimentationsdammar och LOD i regnbäddar implementeras.

Vidare behöver alla dagvattenåtgärder framgå i planbeskrivningen och av plankartan. I dagvattenutredning finns förslag på regnbäddarnas placering inom planområdet och förslaget bör beaktas för att effektivt leda dagvatten till sedimentationsdammarna.

Länsstyrelsen vill påpeka vikten av att åtgärder genomförs enligt dagvattenutredningen. Exploateringsstrycket i området Storvreta planeras att öka. Det bedöms finnas en betydande påverkan från transport och infrastruktur (benso(a)pyrene, koppar, PAHer och metaller) samt urban markanvändning (fosfor) i recipienten *Fyrisån mellan Björklinge och Vendelån* (WA21318508). Konstgjord infiltration av ytvatten till dricksvatten förekommer nedströms recipienten i Fyrisån. Även transport och infrastruktur bedöms ha en betydande påverkan på *Vattholmaåsen - Storvreta* (WA66756019).

Hälsa och säkerhet - Markförorening

Det är oklart om handelsträdgården Ekeby trädgårdsmästeri (EBH objektsid 179903) tangerar planområdet. Om handelsträdgården tangerar eller om det förekommer risk om föroreningsrester efter handelsträdgården så bör det utredas närmare. För övrig känd markförorening så säkerställs området med skyddsavstånd. Om det förekommer kännedom eller misstanke att föroreningar påträffas inom aktuellt planeringsområde, så är det angeläget att detta beaktas i planeringsprocessen. Om en förorening eller åtgärd medför risk för ökad spridning och exponering ska samråd och i vissa fall anmälan ske till tillsynsmyndigheten (i de flesta fall kommunens miljöförvaltning). Den som vidtar en åtgärd, till exempel genom att schakta inom ett förorenat område, kan få ett ansvar för åtgärder.

Kontakt ska tas med tillsynsmyndigheten om det upptäcks föroreningar i samband med en åtgärd, till exempel en schaktning eller genom den kontinuerliga provtagningen.

Hälsa och säkerhet - Buller

Det framgår av bullerutredningen att samtliga bostäder förutom två beräknas innehålla riktvärdet på 60 dB(A) ekvivalent ljudnivå vid fasad. Dessa bostäder har tillgång till fasad på motsatt sida som uppfyller krav enligt förordningen. Dessa bostäder regleras med planbestämmelse för att klara ljudförhållandena där hälften av bostadsytan vänder sig mot en tyst sida.

Det framgår även av planhandlingarna att skolgården kommer att ha överskridande ljudnivåer på en del av skolgården men att detta område inte kommer att planeras för pedagogisk verksamhet.

Enligt Trafikverket synpunkter behöver kommunen säkerställa en trafiklösning till det planerade bostadsområdet utifrån dagens förutsättningar. Enligt Trafikverkets bedömning kommer all trafik från början behöva gå ut till korsningen väg 290/Kometvägen. Kommunen behöver därför ta fram en ny trafikanalys som utgår ifrån befintliga förhållanden till granskningsskedet. Denna trafiklösning behöver även följas upp om det ger någon förändring av bullervärdena inom planområdet.

Övriga synpunkter

Fornlämningar

I planbeskrivningen redogörs för den arkeologiska utredningen etapp 1 som genomförts inom planområdet. Utöver denna har en arkeologisk utredning etapp 2 utförts som förtydligat fornlämningsituationen (Upplandsmuseet rapporter 2019:02).

Undersökning av berörda fornlämningar kommer att krävas och dessa kommer att behöva föregås av arkeologisk förundersökning. Arkeologisk förundersökning och undersökning blir aktuellt att genomföra efter att planen vunnit laga kraft.

Ett flertal av fornlämningarna är belägna inom nordvästra delen av planområdet som planläggs som naturmark samt för dagvattendamm. Enligt planbeskrivningen antas de flesta fornlämningar kunna bevaras, däremot kan det skyddsavstånd på 50 meter som omger fornlämningarna inte uppfyllas på alla ställen. Länsstyrelsen vill framhålla att de arkeologiska utredningar som genomförts inte har avgränsat fornlämningarna och att de kan ha större utbredning än vad som idag är registrerat i kulturmiljöregistret. Fornlämningarnas utbredning i förhållande till planerad bebyggelse kommer därför att behöva fastställas genom arkeologisk förundersökning.

Länsstyrelsen ser generellt positivt på att fornlämningar bevaras i tätortsnära lägen förutsatt att de bevaras på ett meningsfullt sätt. Det innebär att fornlämningarna har ett upplevelsevärde och att de inte riskerar att komma till skada genom planerad markanvändning.

Länsstyrelsen vill även lyfta att kvarliggande fornlämningar innebär ett kvarstående skydd enligt kulturmiljölagen (KML) och att ingrepp som är tillåtna att göra inom område med planbeteckning "NATUR" kan vara förbjudet enligt KML. Till exempel är det inte tillåtet att planera, anlägga gångvägar, sätta upp bänkar eller övertäcka fornlämning utan tillståndsprövning.

Naturmiljö

Kommunen har beskrivit naturmiljön inom området på ett tydligt sätt och länsstyrelsen noterar att kommunen även har beskrivit en del anpassningar för att minska påverkan på naturmiljön. Konsekvenserna för den berörda naturmiljön behöver dock redovisas mer utförligt liksom planens förenlighet med miljöbalkens 7–8 kap.

Kommunen har genomfört en naturvärdesinventering och det framgår att delområden med påtagligt naturvärde kommer att tas i anspråk. Fridlysta och rödlistade arter

2020-09-30

402-6448-2020

förekommer inom planområdet. Planen bedöms innebära en väsentlig ändring av naturmiljön på platsen.

Länsstyrelsen anser att kommunen behöver på ett mer detaljerat sätt redovisa konsekvenser för berörd naturmiljö och hur skadan kan minimeras. Länsstyrelsen anser vidare att det ska framgå i vilken omfattning naturvårdsarter¹ och värdefulla objekt såsom gamla träd, våtmarker och kärr etc. berörs.

Utöver anpassningar av bebyggelse och hårdgjorda ytor kan skadeförebyggande åtgärder vara exempelvis god planering under byggtiden (tidpunkt för genomförande, placering av upplagsytor, etc.), tillvaratagande av avvercade träd som fortsatt kan fungera som livsmiljö. Anpassningar av park- och naturmarker för att gynna förekommande arter.

Ytterligare exploatering planeras i anslutning till det nu aktuella planområdet. Kumulativa effekter för naturmiljön till följd av detta behöver beskrivas.

Biotopskydd

I planhandlingen anges att inga områden skyddade enligt 7 kap miljöbalken berörs. Planens förenlighet med 7 kap miljöbalken ska inkludera beskrivning av om biotopskyddsobjekt skyddade enligt 7 kap 11 § miljöbalken förekommer inom planområdet samt vilken påverkan som förväntas. Länsstyrelsen anser att dessa objekt, planens konsekvenser liksom förenlighet med gällande bestämmelser ska redovisas. Anläggningstekniska behov behöver ingå när påverkan bedöms.

Länsstyrelsen anser att det inte är lämpligt att överlåta frågor om eventuell dispensprövning från förbudet i 7 kap 11 § miljöbalken till byggskedet eller exploitören eftersom skyddet kan innebära hinder för genomförandet.

Fridlysta arter

Fridlysta arter förekommer i området och det anges att planen anpassats utifrån dessa. Länsstyrelsen anser att planens förenlighet med 8 kap miljöbalken ska redovisas tydligare. Kommunen behöver utveckla beskrivningen av vilka fridlysta arter som förekommer, hur de bedöms påverkas, behovet av anpassningar och skyddsåtgärder. Dessutom ska det beskrivas om det finns risk för effekter på arternas bevarandestatus eller skyddade fortplantningsområdens och viloplatsers ekologiska funktion.

Det finns registrerade fynd av både större och mindre vattensalamander i Artportalen. Dessa fynd har inte uppmärksammats i NVI:n och behöver följas upp. Länsstyrelsen anser att det behövs en groddjurinventering för att utreda förekomst och påverkan på groddjur.

Dessutom anser länsstyrelsen att genomförandets konsekvenser för fågellivet ska även beskrivas.

Vattenverksamhet

Vattenverksamhet är åtgärder som görs i ett vattenområde. Med vattenområde avses det område som står under vatten vid högsta förutsebara vattenstånd. Med högsta förutsebara vattenstånd avses ett 100-års flöde. Det innebär att våtmarker är att

¹ Se NVI för definition.

2020-09-30

402-6448-2020

betrakta som ett vattenområde. Enligt dagvattenutredningen finns det områden inom planområdet Södra Storstreta med förekomst av kärrtorv. Förekomst av torv är en tydlig indikation på att det finns våtmarker.

Åtgärder som utfyllnad av vattenområde är vattenverksamhet. Vattenverksamhet är en tillståndspliktig verksamhet. Tillstånd för vattenverksamhet söks hos Mark- och miljödomstolen i Nacka tingsrätt. Vissa mindre åtgärder kan anmälas till Länsstyrelsen, grundvattenbortledning är dock en åtgärd som inte kan anmälas.

I närområdet och delvis inom aktuell detaljplan ligger markavvattningsföretaget Fullerömyran torrläggningsföretag av år 1952 id nr CK 732. Företagets dikesanläggning är delvis kulverterad och har därmed vissa begränsningar. I dagsläget uppstår det återkommande översvämningar i området. Kommunen har i planbeskrivningen angett att de har för avsikt att undersöka rörledningens kapacitet samt ingå i markavvattningsföretag för att kunna ta del i ansvaret och skötseln av anläggningen. Länsstyrelsen är positiv till att kommunen tar sitt ansvar och att de har för avsikt att ompröva företaget för att anpassa det till dagens situation.

Vattenskyddsområde

Länsstyrelsen anser att kommunen har gjort en bra analys av området utifrån områdets känslighet för grundvattnet. Området ligger till stora delar på genomsläpplig mark inom avrinningsområdet för grundvattenmagasin. Länsstyrelsen vill därför lyfta, med tanke på Uppsalas exploateringstakt, bör även områden med mindre känslighet även inkludera en del försiktighetsmått. En höjning av skyddsåtgärder är även nödvändig med tanke på den kumulativa effekten all exploatering får på grundvattnet.

Bland annat ska spill- och dagvattenledningar ska anläggas täta för att undvika läckage i mark. Dagvattensystem som t.ex. dammar etc. som kommunen tar upp behöver även anläggas på ett sätt som inte medför läckage till grundvattnet, dvs täta i botten, vilket även ger en viss rådighet vid olyckstillbud. Bra materialval i byggnader etc. är även ngt som ska beaktas för att minska den diffusa spridningen.

En ökad trafik medför även en ökad negativ påverkan på grundvattentäkten om inte avrinning från väg hanteras på ett sätt som minskar den diffusa spridningen och ev. olyckstillfällen.

Hushållning av mark- och vattenområden - Jordbruksmark

I 3 kap 4 § Miljöbalken anges att ”brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Planförslaget innebär att ca fem hektar brukningsvärd jordbruksmark behöver tas i anspråk för att tillgodose ett väsentligt samhällsintresse enligt kommunen. Kommunen redogör att möjligheten att binda samman de två samhällena och skapa en hållbar struktur kan inte uppnås på annat sätt än i det utpekade området. Kommunen redogör även att planens innehåll har stöd i den fördjupade översiktsplanen för Storstreta, samt i Genomförandeplanen.

När åkermark ändå tas i anspråk för exploatering för att tillgodose väsentligt samhällsintresse ska en noggrann analys genomföras och en motivering till varför annan mark inte kan användas göras utifrån ianspråktagande av jordbruksmark. Länsstyrelsen anser att kommunen behöver redogöra för alternativa lokaliseringar då frågan om alternativ lokalisering utifrån perspektivet om jordbruksmark inte tagit upp i översiktsplanen i den grad som det framgår av rättspraxis. Kravet är att kommunerna ska utreda annan lokalisering är omfattande. Länsstyrelsen håller på att ta fram en vägledning om jordbruksmark i prövning och planering. Detta kommer bli tillgängligt till kommunerna under mitten av oktober 2020 och kommer att finnas på länsstyrelsens hemsida:

<https://www.lansstyrelsen.se/uppsala/samhalle/planering-och-byggande/planeringsunderlag.html>

Formuleringen ”eftersom jordbruksmark tas i anspråk behöver kommunen göra en anmälan om ianspråktagande av jordbruksmark till länsstyrelsen” behöver förtydligas. Detta stämmer såvida kommunen är markägare till fastigheten, eftersom det är markägaren som ska göra en anmälan om att ta jordbruksmark ur produktion till länsstyrelsen. En sådan anmälan hamnar hos enheten för jordbrukskontroll.

Framtida klimatändringar

Planen ger möjlighet till en helhetssyn i lösningar gällande dagvatten vilket är positivt med tanke på att platsen är tidigare oexploaterad.

Länsstyrelsen anser att det är positivt utifrån klimatanpassningssynpunkt att kommunen har med klimatfaktor i dagvattenutredningen och man tar höjd för ökade regnmängder i planbeskrivningen.

Kraftledningarna och magnetfält

Planområdesgränsen är lagd 80 meter från ledningen på vardera sida, som ett skyddsavstånd till bostads- och skolmiljöer. Svenska kraftnät arbetar med att förstärka transmissionsnätet i Nord-Sydlig riktning där syftet är att få ett flexibelt och robust transmissionsnät. Länsstyrelsen hänvisar att kommunen har dialog med Svenska kraftnät för att få information om planområdet berörs av den planerade stamnätsprojektet och/eller om det är aktuellt med planerade ledningsåtgärder på de befintliga kraftledningarna på 220 kV.

Trafikverkets yttrande

Länsstyrelsen ställer sig bakom Trafikverkets synpunkter bl.a. om att kommunen behöver säkerställa en trafiklösning till det planerade bostadsområdet utifrån dagens förutsättningar. Enligt Trafikverkets bedömning kommer all trafik från början behöva gå ut till korsningen väg 290/Kometvägen. Kommunen behöver därför ta fram en ny trafikanalys som utgår ifrån befintliga förhållanden. kommunen måste säkerställas att den väsentliga ökningen av trafikföringen inte medför dålig framkomlighet eller ökad risk för olyckor på det befintliga vägnätet.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Yttrande

8(8)

2020-09-30

402-6448-2020

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av chef för plan- och bostadsenheten Annika Israelsson med planhandläggare Katja Saranka som föredragande. I den slutliga handläggningen har också antikvarie Linda Lindwall, miljöskyddshandläggare Carl Hellström, handläggare på miljöstrategienheten Jesse Whistler och Vilhelm Von Unge, klimatanpassningssamordnare Karin Gustavsson, vattenskyddshandläggare Jan Eckhäll, vattenhandläggare Helena Holmberg och naturvårdshandläggare Emilia Wolfhagen medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Så här hanterar länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

Sändlista

Trafikverket Region Öst, eskilstuna@trafikverket.se

Lantmäterimyndigheten Uppsala kommun, lantmaterimyndigheten@ uppsala.se

Swedavia, remisser@swedavia.se